

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de Mudos, núm. 31 y 35

SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell	2 rals al mes
Fora	8 " trimestre.
Un número sol	1 "
Anuncis á preus convencionals.	

FÓRMULA CIENTIFICA DEL REGIONALISME

IV

Si la fórmula del Regionalisme resulta comprovada per sa veritat y sa bellesa, no ha de resultarho menos per sa bondat; puig aquestas tres qualitats s'agermanan de tal manera, son de tal modo conseqüència la una de l'altra sense ser cap d'ellas sempre la primera ó la darrera, s'enllassen ab tant ben entesa igualtat, que ahont se vulla que s'en trobi una d'ellas sustentant ab sa bellesa una idea, un concepte, un principi, s'hi troban ensemps é indefectiblement las altrás dugas, fent arribar á entreveurer que son tres aspectes distints d'una mateixa essència ó tres parts integrants d'un sol y únich tot indivisible.

Si; la nostra causa es bona: es la oposició que presenta á la raseria la noblesa, al contrafur lo dret, al arbitri la justicia, á la esclavitut la llibertat, á las cadenas las abrassadas; es la causa d'un poble que s'sent ab prou sanch en las venas, ab prou alé en son pit y ab prous fonaments en sa grandiosa historia, pera fonamentar sobre d'ells lo riquíssim palau de sa nacionalitat, prou enlayrat y arrogant pera que aixecant sa testa per demunt la formidable barrera dels Pirineus; puguf com símbol de la Patria, saludar á sas germanas de un día, á las Nacions d'Europa.

Mes ¿qué pot oposarse á la realisació d'aquesta obra capdal comensada per un Renaixement literari que 'ns feu entreveurer en mitj de cántichs y armonías ahont estavan enterradas aquellas fermas bases y que seguí ab un Renaixement social polítich que 'ns ha posat al descubert los sólits y macissos murs qu'esperan ab ansia lo día de

soportar feixuchs tot lo pes de la grandiosa fàbrica? ¡Ah! Los dos enemichs de sempre: l'indiferentisme y la política (y ara parlém en los termes mes generals): l'indiferentisme qual corrent devém desviar pera que vingui á aumentar lo caudal de nostras ayguas; la política que devém aislar y cegar com al fangós estany que sols produheix miasmas: lo primer, á quí devém convencer; la segona á quí devém combatrer. Combatrer, si: fins fa poch pera ella havia sigut la nostra terra, com terra guanyada sense lluytar, sols per sorpresa; avuy que s' en tocan las conseqüencias s' ha buscat un remey qual bondat per moments va acreditantse; y ¡ay, de la política! lo día en que comprenent tothom la eficacia d' aquest remey l' establehixi á casa seva, lo día en que, en tots los indrets de Catalunya, per cada centre polítich s' aixequi noble y severa una agrupació catalanista.

La Ciencia, que sembla que 's complagui en presentar en sos fenómenos un mon de relacions ab la vida social nos ofereix una imatge que 'ns posa de manifest la essencia de las dugas entitats á que 'ns acabém de referir. Las agrupacions políticas son lo qu' en la Química las combinacions endotérmicas, las que roban calor pera formarse; las agrupacions catalanistas son las combinacions exotérmicas que al naxer desenrotllan calor que vol dir forsa viva, moviment y vida. Unas y altres roban ó cedeixen lo calor al medi en que 's verifícan, que pera nosaltres es Catalunya, y del resultat de la lluyta incessant d' abduas, creant las segonas y absorvint las primeras, y que deurá traduhirse per un augment ó pérdua de calórich, nos ne dará senyals evidents lo termómetro del benestar de nostra Pátria. A cada anunci donchs, de la formació d' un centre polítich, devém plorar malaguayada una cantitat de calor qu' es energia; á cada nova de la creació d' una agrupació catalanista, esperansém sentirnos afalagats altra volta pels efluvís ardorosos que en ell se desenrotllan. ¡Ah, si 's logressin descompondrer los odiats cossos á que donan lloch las combinacions primeras! Aixís com en la Química al desferse las combinacions endotérmicas retornan tot lo calor que pera sa formació absorviren, aixís al desferse las combinacions políticas en la societat catalana, li retornarían, com en xardorosa onada, tal acumulació de calor que fora prou pera fondrer *in eternum* los lligams de ferro ab que un centralisme esgarrifós nos agarrota.

Y seguint en lo terreno de la Química, lo Catalanisme posseheix un preciós reactiu pera regoneixer la mena de qualsevol d' aquellas combinacions que se li presenti. Lo reactiu es son desinterés, que fa precipitar en totas ellas l' egoisme de que están formadas. Sí: totas donan lo mateix precipitat; pero ab la circunstancia de que segons sian unas ó altres las combinacions, aqueix precipitat varia de color,

y allí se n' hi troban pera tots los gustos: desde 'l vermell mes enverinat fins al morat mes místich.

Es un experiment curiós á tot serho.

J. T.

LA FÁBRICA

Al Centre Catalá de Sabadell

Vallfonda era, fa vint anys, un llogaret rónech, miserable, ajocat á la falda de Montoliu entre oliveras, vinya y bosch. No tenint per caminar mes qu' un parell de viaranys de ferradura y enclotat com estava dins d' aquella afrau sense historia, gayre be llevat de sos vehins, ningú 'l coneixia.

Era, no obstant, un recó pintoresch, de clima templat, dotat d' elements envejables qu' aquells habitants no sabian aprofitar. La riera de Bramúls fressejava á sos peus, sota la gemada verdor de grans nogueras y roures, d' entre 'ls quals despuntavan, assí y allá, alterosos plomalls de pollancras que 'l ventijol extremá y platejava tot sovint. L' aygua corria adelarada cap al Cardoner cabrejant escumosa per demunt dels códols, jogava ab los palets com la canallussa á bolas feya son camí esbojarrada, cantant, rihent sempre, com si 's mofés dels vallfondenchs que no havian sabut aprofitarla mes qu' un instant, allá al molí.

Y era veritat; perque, de las quinze ó vint molas d' aygua que la riera duya, no 'n treballavan mes qu' un parell al Molí d' Amunt. Tot aquell caudal tenia alé sobrer per deu vegadas mes. Moure aquella roda de caixons, esberlada, cruixida y llafiscosa, costava ben poch; ho feya divertints'hi, com botant per una escala, tota frísosa de sentir l' ayre jugar ab sa platejada cabellera.

Las donas de Vallfonda eran las únicas que tractavan encara d' aturarla un xich mes avall; pero malvinatje si ho sentia. Totas la esperavan de genollons pera confiarli 'ls secrets d' alcova, las murmuracions del vehinat, pretenent potser enmirallarshi, las presumidas! Mes, ella fugia robantlashi 'l savó, llansant á llurs peus la bruticia, fent befa d' aquellas caras surosas, d' aquellas cabelleras rústegas, del candor de confiarli las secretas miserias del cos y totas aquellas flaquesas de l' ánima que las xarayres disvulgavan á *tutiplé*. Ella ho rentava tot, y mes avall, contava, morta de riure, á las fonts que se li ajuntavan, totas las miserias y flaquesas d' aquell vehinat.

Vallfonda, mentrestant, consumia la vida macilenta del cervell ensoport per una miseria hereditaria. Pagesos tots aquells vehins, conreuhant de pares á fills los mateixos camps, sens veure may altre horitzó que 'l d' aquellas montanyas hont s' havia enclotat lo poble com dins d' una olla, menjavan de lo que cullian venut á mal preu, sens ambicionar rés, ni sospitar que pequessen d' imprevisors y pródichs. ¡Imprevisors! pródichs!... los que treballavan de sol á sol, enterravan la pesseta que podian atrapar y estalviavan roba, aygua y caixaladas!

Lo meteix vell Comas, l' amo del molí, un dels pochos qu' havian traspassat aquellas montanyas y vist quelcom mes del mon, satisfet del seu

estat, may arribá á somniar ab res mellor que 'l molí. Las sitjas del Vallfonda no davan ni per una mola mes. De lo que allí 's molia, la familia, 'l mosso, 'l matxo, 'ls gossos no menjavan; los garrins, gallinas, ocas y ánechs també... ¿Qué mes desitjar? Era tan petit aquell poblet, tan pobre, tan arreconadet... ¿com somniar ab empresas ni melloras?

Pero l' hereu Comas, ja mort lo pare, pensá d'altra manera. Un seu oncle, negociant d'empesas á Barcelona, l'havia com qui diu escudellat d'aquella olla de cols, quan tot just era un xaval. Un cop fora, le 'n feu seguir fins al magatzém que tenia al carrer de Sant Pere. Dadas á un pobre las espardenyas y la roba de vellut agrisada fins á la trama per la farina, ben xollat lo clatell y netas mans y cara, l'enviá á estudi, lo feu instruhir pera 'l comers, lo posá derrera 'ls taulells. Mes tart, lo feu viatjar ab lo mostruari y finalment, bregar ab lo Diari y Major y ab la correspondencia. Era ja ben granat y ben baquetejat estava per homens y donas, quan lo sorprengué la mort del pare.

Tornar á caure á l'olla, ferse moliner llavors, era impossible. Deixar al Peret y al Ramon, sos germans, y á la Doloretas, sa germana, poch menos qu' al carrer ab la petita llegítima que 'ls tocava, encare mes impossible. Fer donació del molí á favor d'ells y pensar qu' ab aixó assegurava 'l pervindre de tres familias, tampoch cabia al magí de qui havia rodat mon y après en las agres experiencias de la vida lo que va de possehir cóure á disposar d'or al comensar lo pelegrinatje. Ell estimava 'l molí, bressol de sa infantesa; estimava y compadia á aquells germans ignorants y desvalguts; estimava fins á aquells pagesos esclaus de la miseria, que davan á la terra llur sanch no mes que pera menjar uns dias y tornarli tot: roba, carn y ossos, sens una mala mirada ni un crit de rebelió. Nó! Ni desferse del molí, ni abandonar als germans, ni oblidar als antichs convehins, ni oblidar tampoch aquell reconet de mon, niu de recorts dolços, sagrat sepulcre de sos pares!

Quan extengué la vista demunt d'aquell poblet de suro, demunt d'aquells camps tan aspres y ben conreuhats, demunt d'aquells homens resignats á l'ingratitut d'una terra improductiva, l'hereu Comas senti pietat, forsa desitj de regenerarho tot. Ab son oncle n'havian parlat moltes vegadas: mes avall del molí, s'hi podria aixecar una fàbrica de filats de llana aprofitant un salt de setanta cavalls de forsa. ¿Per qué no ferho? Ell s'havia ja guanyat un capitalet de vint mil duros; l'oncle hi afegiria lo demés; en Peret y la Doloretas viurían á la fàbrica; en Ramon portaria 'l molí; Vallfonda passaria de mort á vida.

Oncle y nebot pujaren, un altre dia, á Vallfonda ab un enginyer; miraren, remiraren, esculliren lo lloch, estudiaren lo modo d'obrir camí de carro fins á la carretera, calcularen, contaren y, un cop decidits, empuerren l'obra del camí y de la fàbrica tot ensemps.

* *

Dos anys després, vensuda la suícida avarícia dels amos de las terras que 'l camí atravessava, gasant en las obras dos tersos mes de los presupostat, se benehia é inaugurava la fàbrica ab repichs de campanas y alegria general. Lo mateix Comas, devant del rector, de l'ajuntament, de lo melloret del poble, obrí l'aturador de l'acequia, hont l'aygua reposava tranquila y pura fins á transparentar los trossets de pedra y rejol qu'en son fons guardava ab alguna fulla despresada dels arbres vehins.

Un sol hermós de juny flamejava dins del líquit, platejava las parets, anacarava 'ls vidres del nou edifici, espurnejava entre la tendra vegetació dels voltants. Oberta la resclosa, l'aygua avansà magestuosament, y, al arribar al cayre, se despenjà tota escumosa dins del pou, llansant diamantins esquitxos, deixant encastats á la reixa fullas y palets.

La comitiva passá corrents al cambró de la turbina, semi-subterrani de pedra picada, relativament fosch. Encara en Comas fou, qui, en persona, aná descaragolant l'indicador pera obrir las comportas ó calaixos are un, després l'altre... ..un altre... y un altre, fins á sis. L'arbre mestre, gruixut pilar de ferro, pulit com l'acer, girá, giravoltá sobre son piú ab creixent rotació. Tot ensemps, vingué de las quadras la remor sorda y solemne dels tambors rodant á la desesperada. Brunzian com aleuada continúa de vent dins d'un bosch. Era la respiració d'un organisme potent que vessava á dolls vida y forsa; que tot ho trontollava y removia.

Pressuda y apinyada abandoná aquella gent la turbina y s'abocá á la porta de la preparació; una gran sala, baixa de sostre, aquest sostingut per columnas de ferro, afilaradas al bordó de quals capitells descansavan los coixinets atravessats pels arbres de transmissió que davan moviment á tambors y politxas. D'assí, d'allá, baixavan obliqua y paralelament las negras corretjas que mourian las máquinas. Aquestas, colocadas en tres rengles, ocupavan de llarch á llarch la sala. Los tambors, las transmissions rodavan sens parar. Però las máquinas nó, nó encara. Novas de trínca, la claror esplendent, qu'entrava per las simétricas finestras d'abdós costats, alluhentava las pessas de ferro, las fustas barnissadas á munyeca. Travalladors y treballadoras, estavan com guardians d'una exposició, cadascú plantat en son lloch, plegats de brassos, seréns y complaguts á l'hora de veure 'l treball á punt, la prepotent máquina sotmesa á llur voluntat. Alguns d'ells se la miravan y amoixavan ab la complacencia que 'ns mirém un cavall propi. Ningú somniava ab la possibilitat d'una enganxada, d'una d'aquellas revelacions dolorosas del fatalisme, que deixan al pobre sense pá ni medis de guanyarse 'l.

A una senyal d'en Comas, los obrers empunyaren las manetas de disparo. Altra senyal, y etjegaren las máquinas. Lo soroll mudá de tó: era 'l del vent qu'assota un canyar, barrejat ab cops fondos y 'l xiulet metálich del carro de la selfagtna lliscant per un carril oliós.

La comitiva s'abalansá y repartí al entorn de las cardas. La persiana horizontal ó taula sens fi, comensá á lliscar pausadament, arrossegant los borrellons de llana extesos demunt d'ella, pera anarlos entregant al crisós roley que 'ls esperava. Un altre, de punxas mes finas, los hi prenía y ajudava á destriar. Un tercer, de majors dimensions, se'n apoderava tot seguit pera esllavissarlos més y més á lo llarch de son raspall. Y d'aquell á un altre y á un altre, tots rodant adelarats, anavan los flochs desfentse, esmicolantse, pulverisantse quasi, afanyosos de retrobar la cohesió perduda, fins que l'assolian en lo corró mes baix del altre cap. Aquest corró entreteixia la fibra com amplíssim tel, y una gola de ferro 'l xuclava y escupia á raig fet, com font de neu. Lo públich embadalit, no sabia apartar la vista d'aquella manipulació miraculosa. Ho veyá y no sabia explicar 'ho. ¡Los roleus rodavan tan depressa! Allá baix, la llana á flochs, are, desfilas... are, brins..., are, pols... are, unida com tova buata... are convertida en trenyina transparent, ampla, continua com vano d'aygua,

qu'una ma invisible atabellava, sacsonava y conteixia á la valona de la canella, pera deixarla rajar demunt d' un corronet de doble moviment llest y manyós confeccionador de turbants. Y tot aixó ho movia una co-
rretja... se feya sense vigilarho ningú. L' home encarregat de la máquina no 's movia del peu de la persiana á la qu' anava posant flochs y flochs tan destriats y estovadets com podia.

Un pagés de mitja-edat, en Tastavins, exclamá en veu alta.—«Aixó ve á ésser com las fonts... gota d' aquí, gota d' allá, furgan la terra, van trobantse, confonentse... pitjan y fan forat, fins á brollar ab furia.

Molts dels oyents se mossegaren la llengua per no riure. ¿Qué te que veure la terra ab los roleus? Pero en Comas se grabá á la memoria lo nom d' aquell mecánich en brut.

—Bé—saltá un vehi, pera ferse 'l graciós—un *tastavi* es com un taberner; no te res d' extrany que conegui po á pa tots los secrets de l' aygua. Rihent l' acudit, abandonaren los convidats las cardas y seguiren la visita, contemplant embadalits los enginyosos moviments y sorprenents resultats de las pentinadoras, de las metxeras, de las retorsedoras, de las selfagtinas, de tots aquells organismes de ferro, dotats de vida, de forsa productora. Tot rodava, corria, treballava ab admirable precisió, ab alé infatigable; y la máquina redimía al obrer del esfors muscular, no exigint d' ell mes qu' atenció y trassa, encarregantse ella sola del esfors bestial pera deixar á l' home, home.

* * *

D' aquell día ensá, la fábrika seguí treballant. Vuytanta donas, deu xavals y un centenar d' homens, aquests quasi tots forasters, hi guanyavan bon jornal. Pera allotjarlos ab llurs familias, arreu tingueren qu' aixecarse casas. La fábrika, las obras, los carros, portaren ben aviat á Valfonda fusters, serrallers, calderers, carruatjers. Insuficient ja l' autich, s' obriren tres hostals, una taberna més, un café, una cansaladeria, duas espartenyerias. Un xich mes tart, arribaren encare forasters á plantarhi botigas de sastre, de betas y fils, de sabater. La casa Comas y C.^a hi establí una nova escola. La població aumentá en dos anys de cinch centas ánimas. Los ganaders d' aquells boscos, dins d' un rodal de quinze horas, vengueren la llana com jamay. Los pagesos que no havian vist or anys há, comensaren á entafurar dobletas dins de las márfegas, en un recó de biga, detrás la pastera. En Comas aixamplá també 'l molí, renová la maquinaria. Lo tráfech de grans aumentá mes y mes.

Los treballadors forasters, no obstant, no trigaren á moure rahons, á venir ab exigencias. En Comas estudiá la situació, vegé ab dol de l' áni-
ma que l' esca del pecat era 'l majordom en persona. Cedí, callá y, arrancant de la terra á n' en Tastavins, lo posá de capatás á las ordes del majordom. En Tastavins comensá á granejar; sos antichs companys á vencer la repugnancia de llansar la manta y l' aixada per la blusa y la clau inglesa. En Comas aná esclarint l' escamot de revoltosos, substituhintlos ab treballadors formals del pahís, ab en Tastavins de majordom, tan prompte com sapigué aquest lo que calia. Las baixas que quedavan en lo contingent de la pagesia, vingueren á cobrir las miserables bosquetayres del entorn.

Mentrestant se feu lo carril de Girona, y en Comas obtingué una estació á mitj hora del poble. Lo tráfech aumentá, en Comas establí telers

mecànichs; un xich mes avall de la seva, un altre hi montà una gran fàbrica de paper; los propietaris aterraren boscos per plantar vinya; entre aquelles fondaladas, descobrí un metje una font sulfurosa; una societat hi aixecà un establiment y, arreu, nasqueren com per encant dotzenas de casas, de *chalets*, hont cada estiu hi bullen centenars de forasters que van enriquent mes y mes al poble.

* *

L' antich llogaret, aquell grapat de casetas de suro, es ja sols lo Barri de Dalt. L' habitan pagesos ab l' aviràm y 'ls tocinos, lo visitan pintors y dibuixants pera treuren quadrets de color calent, idilis campestres, motius de vida primitiva sempre hermosa en los versos y las telas. La part nova, blanqueta, bullidora, porfumada dè jardins y avuy la mes nombrosa, es Abaix, enganxada ab la fàbrica que la crià; al suau remor de la qual, s' adorm, en las mitjdiadas d' estiu, tota la forasterada elegant que pobla las torras y 'ls *chalets*.

Vallfonda ja no es més un recó de mon, sino una vileta alegre, rica, visitada, que cada dia creix. Sos antichs vehins, però, massa aferrats á la rutina, mal curats encare del crònich ensopiment, no veuen prou clar qu' aquella transformació es tota deguda á la empresa é industria d' un bon fill; y lluny d' aixecar una estàtua á en Comas, no reparan en ferli guerra ni en martirisar-lo, si un tal *Sanchez* diputat per aquell districte, que viu á Madrit y á qui no coneixen, aixís ho mana.

NARCIS OLLER.

Mars 1890.

SECCIÓ POLÍTICA

A Madrit hi tenen gran saragata per que un general ha escrit una carta á sos companys de *classe*, dihent quatre frasses duras contra 'l Govern.

En cambi, á Catalunya hem tingut uns quants dias de neguit ab motiu de una *vaga* de mils d' obrers, que podia reportar terribles conseqüències.

Lo del general Dabán, á nosaltres no 'ns preocupa: y, per torna, lo de la *vaga* en las fàbricas, no 'ls hi dona cap pena als de Madrit.

¿No es veritat que aquesta actitud relativa d' entussiasme aislat é indiferencia reciproca, sembla que correspon á dos Estats que no tenen res de comú?

¿Y no es cert que l' assumpto que encaparra als uns y als altres pinta per si sol als pobles respectius?

* *

En lo que ha passat respecte á la carta *militarista* del general Dabán, lo mes curiós es la actitud dels periódichs conservadors.

Un cop publicada la carta, 's quedaren tots serens, sense atrevir-se á comentar-la, per por de fer un bunyol.

Doná 'l gefe la consigna d' alabar-la pera fer ab ocasió d' ella la oposició als Guberns, y á las horas ja hem tingut als conservadors indignats contra 'n Sagasta y posant als núvols al referit general.

De manera que ara aquest, acusat de faltar á la disciplina militar, te á son costat als elements que 's diuen mos ordenancistas y exigents á lo del respecte al principi d' autoritat.

Pero ¡si 'ls conservadors tenen tanta fam del poder!

Pera fersen carrech de la impaciencia dels conservadors, no mes cal llegir y esgarriarse devant la següent mostra del llenguatge que emplea actualment un de sos mes autorisats ecos en la premsa. Diu aquest periódich, acusant á 'n Sagasta perque en un rotllo d'amichs hi mostra confiansas de continuar algun temps mes en lo poder:

"Y allá se 'n aná 'l senyor Sagasta, al centro d'aquell círcul incipient, compóst de sos familiars y doméstichs, d'aquells á qual aplauso incondicional te dret, *perque 'ls alimenta y 'ls nudreiz ab las prodigalitats de la nómina ó ab los despúlzarros dels fondos secrets*, allá se 'n aná 'l gefe del Govern de S. M. la Reyna y allí, ab irreverencia pera las mes inviolables prerogativas y ab ofensa dels respectes mes sagrats, allí proferí conceptes verdaderament absurdos y digns enormitats jactanciosas, que acreditan fins á quia extrém poden arribar *lo descaro y la falta d'aprensió d'aquells aventureros politichs que explotan codiciosament, desde fa mes de quatre anys, la gestió dels negocis del Estat.*

¿Qué es aixó? ¿Quinaa pambiles audacias y quina arrogant presumpció son las que mouhen al president del Consell de ministros á exposar públicament, ab la ven al coll, eridant desaforadament en lo centro d'un grupo format en las galerías del Congrés, sa seguritat absoluta, dogmática, incontravertible, de que no ha de faltarli la confiança de la Corona, —qualsevols que sian los clamors del país, y 'ls gemechs de la opinió pública, y las necessitats del Estat, y las conveniencias de las instituciones fonamentals, y las exigencias imperiosas y supremas del be de la pátria,— durant un espay de temps ilimitat y que segurament lo senyor Sagasta voldria que fos inagotable? ¿Quina insensata soberbia, quina demencia incalificable y digna dels mes severs correctius s'han apoderat del ánim del *antich revolucionari*, jefe avny del Gabinet responsable de la Monarquia restaurada, pera que aixís alardeji de tenir com en hipoteca perdurable, com lligada al carro de sa volutat y de sos desitjos, aquella prerogativa constitucional que exerceix l'alt poder moderador quan nombra y separa lliurement á sos ministros?"

Pero, senyors, si aixís parla la gent d'ordre després de quatre anys de *dejuni*, ¿cóm deurian enrahonar pera posarse á sa altura 'ls republicans radicals de 'n Ruiz Zorrilla, després de tan llarga época d'enyorar las dulsuras del pressupost nacional?

Esgarrifa 'l pensarho.

La veritat es que la *falta d'aprensió* dels nostres politichs, ja no te límits.

Sense anar mes endarrera tenim ara que en lo dels candidats per los districtes vacants ja no 'ns parém en lo dels gendres, fills y nebots dels ministres y personatjes, sino que fins se fa diputat als promesos ó pretendents á la mà d'una filla d'aquells. Ja no hi ha jove llest en estat de moreixer que, pera fer carrera política no pensi que lo mes fácil es galantejar á una senyoreta de las aludidas. En quant á atrapar alts empleos, Madrid tenen al fill del actual ministre de la Governació, jove de vintisis anys, que acaba de casarse, y al següent dia, com si diguessim per regalo de boda, 'l ministre d'Ultramar l'ha nombrat jefe del negociat ab quaranta mil rals de sou, y declarantlo inamovible en son carrech, ó cosa per l'estil.

De manera que ara ja ho saben los joves aixerits de nostra terra que vullguin fer carrera lluhida y de prompts resultats.

Cap á Madrid á casarse... y de passada que's quedin allí pera no tornar maymés.

Un detall que pinta al nostre Parlament.

S'está discutint en lo Congrés la qüestió—Dabán. Parla 'n Romero Robledo.

Y aquest diu que res te d'estrany que 'l referit general dirigís sa tan discutida carta als generals.

Y afegeix, (en aqueix punt deixem la paraula a *El Imparcial*):

—¿Pues á quién se había de dirigir? ¿A los farmacéuticos?

Una vez.—¡Oooh!

—¡Oooh—repite el orador.—¡AHÍ HAY UNO QUE PARECE QUE ARREA RECUELAS

La veritat es que ningú 's va ofèndrer.

Se comprén.

Al ex-secretari del govern de Cuba, don Pere Antón Torres li assaltaren uns lladres fa pocs dies lo *chalet* que ha comprat últimament a Esplugas de Francoli.

Y un periódich li afegeix a la noticia 'l següent comentari:

Poca impressió li farà al senyor Torres tant insignificant robo al retornar d'un pays about los robos é irregularitats se fan per centenars de mils de pessetas, *com haurá tingut ocasió de veurel durant sa estada en dita isla.*

Ni una paraula mes.

Nolas del extranger.

Lo Govern conservador anglés cada dia 's deu veurer mes atrapat en la qüestió d'Irlanda, donchs cada dia li fa mes concessions á eix poble que tant ha perseguit y atropellat.

Ultimament ha presentat al Parlament un Projecte de llei sobre son règimen económic lo qual millorarà en alt grau pera 'ls colonos irlandesos.

No obstant, aquestos comprenent la situació ventajosa de que 's van colocalant, y sostenintse íntegrament decidits en sa aspiració autonómica, no pararán de combatre al govern conservador fins que 'ls hi reconegui tots sos drets y totes sas llibertats.

Si aquest noble principi de la dignitat nacional lo sabessin comprendre tant bé tots los catalans!...

Un altra bona noticia.

L'emperador Guiliém II tracta de convocar una Conferencia á Berlin, ab l' objecte d'acordar la reorganización completa de la constitució militar d'Alemania y la *descentralización absorbent* de Prusia ab respecte als demés Estats germànics, *als quals se concedirá una especie d'autonomia que 'ls permeti mouer ab mes independencia que en l'actualitat.*

Y veus aquí com fins ab l'Imperi son compatibles las solucions regionalistas.

Rabó per la qual los verdaders patriotas catalans no som partidaris intranzigents de cap forma de Govern.

MEMORIA. RECLAMENTARIA

LLEGIDA PEL SECRETARI DON ENRICH DIUMARÓ EN LO TERS ANIVERSARI
DEL «CENTRE CATALÁ» D' AQUESTA CIUTAT

Senyors:

Ahí com avuy, demá y sempre, ha sigut y será práctica constant de todas las Asociaciones que, com la nostra, aspiran al be comú y major prosperitat del pays, l'exposar pura, brillant, sense raspaduras ni gargots oficinescos, sa fulla de serveys devant lo recte tribunal de la opinió pública, devant de la opinió serena y lliure de preocupacions, de la que escolta, estudia, jutja y falla ab conciencia; devant de la opinió, en fi,

que pel sol fet d'esser il·lustrada y estar animada del més noble dels sentiments, quin es lo sentiment de Patria, ha de dar un veredicté capàs de enaltir y sancionar nostra defensa dels interessos de la més treballadora y més maltractada Regió espanyola: de la defensa de 'ls interessos de Catalunya.

Desde la creació del *Centre Català* cada any vos havém cridat, senyors, pera la immediata censura ó aprobació de nostres actes, puig purs y nets de compromisos vinguerem á la lluita noble de las ideas, y purs y nets volém conservar-nos d'avuy endavant. Celebrarem, com recordaréu perfectament, lo primer aniversari de sa fundació lo dia 31 de Mars de 1888, qual acte solemne va tindre lloch en aquest mateix Teatre Principal: lo segon aniversari, que corresponia á igual fetxa del any següent, no s' pogué celebrar á causa del dol general que vestia Catalunya ab motiu d'aquell celeberrim Códich Civil, obra uniformista del senyor Alonso Martinez, y qual promulgació aixecá la protesta unánim de tots los bons catalans, y entre ells d'aquest *Centre* secundat per los més distingits lletrats de aquesta població.

L'assumpto del Códich Civil y altres als que 'm crech dispensat fer referencia provar, senyors, quan infundadas foren las acusacions dirigidas al element jove d'aquest *Centre* ab motiu de sa patriótica y may prou recompensada actitud devant aquellas tristas circumstancias. Lo que no vegé l'indiferentisme y la parcialitat; lo que no vegé 'l compromís polítich y la presumpció personal, no passá desaparebut á la rectitut de conciencia y desperts ulls dels fundadors y constants sostenedors d'aquest *Centre*, quins per sa part contribuïren en tota la mida de sas forsas á enderrocant la obra del senyor Alonso Martinez y demés companys d'unificació civil, quedant, aixó sí, ab lo temor de que encara poden malmótrer tan fecunda campanya los anunciats *Apéndices* al mateix Códich, que poden serli fatalissims á Catalunya, si aquesta no 'ls rebutja.

L'actitut resolta de tot lo Principat durant aquells dias de febrera inquietut, prova que no s'equivocá aquest *Centre* al ésser lo primer que aixecá 'l crit de protesta contra una innovació illògica, poch equitativa y que venia á ferir de mort nostre secular y benefactor régimen legal. Allavors pogué notar-se lo significatiu fet de que 'l nostre clam anguniós y trist va ressonar, com recordareu molt bé, per tot arreu, é imitaren la conducta d'aquest *Centre*, lluytant al costat seu gran número d'Associacions similars, alguns diputats (encara que ab poca energia) y quasi tots los distingits lletrats de Catalunya. A uns y altres dona aquest *Centre* pública mostra d'agrahiment per aquella honrosa decisió, y en primer lloch á quants directa ó indirectament contribuïren á la major solemnitat de la *Reunió Pública* celebrada en aquest mateix lloch lo dia 26 de Febrer del any passat 1889.

Per altra part, senyors, també aquest *Centre*, que tan amatent 'está sempre á secundar totas las manifestacions del esperit patriótic, cregué cumplir un deber ineludible al preocuparse de la oportuna restauració d'un dels monuments que més recordan las llibertats de Catalunya, del sepulcre de nostres més gloriosos ascendents lo Cenobi de Santa Maria de Ripoll. Y en prova d'aixó dech recordar que en Novembre de 1888, mentres Sabadell tenia per hoste al Excm. Bisbe de Vich Dr. Morgades, va contribuir aquest *Centre* á la organizació y celebració d'una solemnis-

sima festa pera fomentar l'amor á aquella preciosa joia arquitectónica catalana, qual reedificació simbolisa 'l Renaixement del esperit autonómic de nostra terra. Al efecte 's celebrá una vetllada molt important que tingué lloch en lo magnífich Saló de Sessions de la Corporació Municipal, estrenantse ab tal motiu aquest local ahont los bons patricis sabadellenchs deuen provar fins á quin punt es incompatible l'amor á sa terra ab lo repulsiu servilisme que sosté la actual política espanyola.

Pera demostrar son amor á la ciutat nativa, respongué aquest *Centre* á la carinyosa crida de la Autoritat local quan, ab motiu de la darrera Festa Major, fou solicitada sa modesta cooperació. Y com se tractava d'imprimirli á dita solemnitat son verdader y genuí caràcter de germanó recreativa, ressucitant costúms afalagadoras y matisantlas ab los colors del pays, no hi há dupte que ab tant just acort várem concedirlos hi 48 horas de goig y de satisfacció als nostres avis, quins cregueren, com aixís es realment, que aquell bon acort de sos descendents valia tant com dirlos hi que 'l jovent d'avuy sent correr per sas venas la mateixa sanch, que tan gloriosament ha sabut defensar en totas ocasions lo gloriós penó de las quatre barras; que valia tant com dirlos hi que nosaltres anyorém ab recansa la sencillez patriarcal y la sobrietat dels usos d'aquell temps, en que cada catalá estimava á sa terra sobre tot y fins al heroisme, y en que 'ls fills del Principat tots se deyan ab orgull catalans y parlaban sempre la expressiva llengua catalana, rica de tons, enérgica, lleal y franca com no n'hi há d'altre. Essent, donchs, la Festa Major propiament tradicional, poch costá 'l conseguir, buscant honrosos antecedents, que no se la desfigurés pregonantla en llengua que no es la nostra, rahó per la qual sos programas oficials varen ésser escrits en catalá. !Y cóm no havia de ferse aixís, essent Sabadell població catalana y sent catalans sos fills!

Aquest *Centre* cregué oportú y patriótic contribuir al major lluhiment de aquellas grants diadas celebrant al efecte una Vetllada literaria, amena y doctrinal á la qual hi concoregueren com de costum alguns dels més eminents literats catalans, mereixent dit acte l'aprobació de quantas personas l'honoraren ab sa presencia en lo Saló de Sessions del Cos Municipal, en qual lloch se celebrá.

Fins aquí, per ordre cronològic, he resenyat lleugerament tots los actes y manifestacions de caràcter públich realitzats per aquest *Centre* durant lo curs de 1889 á 1890; deixant de ferho d'altres de caràcter purament privat y secundari per tindre tan sols relació directa ab sa organització local.

Durant lo nou curs, si 'ls nobles propòsits del *Centre* poden realitzar-se, l'esfera d'acció d'aquést será major, pera que en lo possible creixi sa autoritat y son prestigi; puig son Consell General que ara sols consta de 11 individus alcansará major representació, donant entrada al mateix ab veu y vot als delegats que vullgan designar los núcleos catalanistas dels pobles vehins, compresos en aquest districte judicial. Pera portar á cap nostre propòsit, se tracta de nombrar una Comissió de Propaganda, la qual se posará en relació directa ab los organismes esmentats y adoptarà totas las midas que cregui convenientes á fi d'aixecar l'esperit públich en los pobles immediats de la nostra Comarca.

En quant á la vida de manifestació interior ó local, te aquest *Centre* 'l

propòsit de donar conferències públiques (si las circumstàncies ho consenten) sobre 'ls projectes pràctichs y nobles intencions que l' animan, tractantse en ellas assumptos d' interès local y general, com son los referents á la industria, la agricultura, 'l comerç y altres rams de la activitat humana. Pera portarho á cap, conta aquesta societat ab la decidida cooperació d' importants personalitats dintre aqueixos rams de progrés moral y material.

Aixís, demostrant aquest *Centre* pràcticament ab sa activitat y son desinterès quan estimats li son tots los interessos de la patria catalana, està en la íntima convicció de que més ó menos tart s' acostarán á reforçar sas filas y secundar sa valiosa obra, importants y valiosos elements avuy dispersos, cansats los uns de tant y tant picar inútilment en la revessa enclosa de la política que 'ns arruina y 'ns deshonra, y convensuts los altres de que la causa pitjor de tots los mals que 'ns dominan, es lo malehit indiferentisme.

Y un cop tots ben units y juramentats los verdaders patriotes, no cal dir quánta feyna hem de fer en la destrucció d' aqueixa poderosa mola del Centralisme, en la qual, en lloch de templarshi las eynas del treball, s' hi puleixen y refinan, pera major ignominia, los instruments que més mortalment fereixen á la Patria.

He dit.

CARAMELLAS

Fadrinetas aixeridas
que dormiu en dolsa pau,
com estrelles adormidas
somniaient per lo cel blau.
Deixondeuvos fadagueras
per sentir nostra cansó,
allunyeu vostras quimeras
y correu al finestró.
Ja ha arribat Pasqua florida
y 'l bon temps també ha arribat,

tet recobra nova vida
fins l' amor fa son esclat.
Per aixó tendras poncellas,
nostres cors vos endressém,
tot cantant las caramellas
bona Pasqua os desitjém.
Regaleunos, qu' es diada
de mostrarvos com os cal,
la cistella engalanada
heu d' omplirnos fins á dalt.

BONAVENTURA BASSEGODA.

NOVAS

Malgrat 'l temps hamit y plujós d' aquestos dias, estigueren sumament concorregudas totas las iglesias durant la tarde y nit del Dijous Sant, ab motiu de la tradicional visita als Monuments. Aquéstos estavan, al igual dels demás anys, adornats ab profusió de llums y flors, presentant en sa majoria un bonich y commovedor aspecte.

Com ja anunciarem no fa molts dias, ha sigut nomenat pendentista de la professó que tindrà lloch lo próxim diamenge pera administrar lo Santíssim Sagrament als malalts, nostre estimat amic don Joaquim Casanovas y Garí-Montllor. A dit efecte s' han repartit ja las invitacions corresponents, y no duptém en assegurarli un séquit tan numeros com distingit.

A causa de la pluja d' aquestos últims dias, gracias á la qual y com de costum se po-

saren nostres carrers intransitables, no ha pogut tenir lloch la solemne professó del Sant Enterro que devia celebrarse lo Dijous Sant.

Avuy obrirá sas portas lo teatre Campos de Recreo, complertament reformat, ab una companyia de sarsuela en la que hi figura com á director artístich nostre estimat amich lo director de la *Revista de Sabadell* don Manel Ribot y Serra.

Celebrém moltíssim que la citada direcció estiga á cárrech de nostre amich, puig aixís tenim la seguritat de que las obras que 's posin en escena serán dignas de la cultura de nostre públich.

La funció religiosa celebrada en la nit del prop-passat divendres en la parroquia de la Puríssima Concepció, se vegé sumament concorreguda, hasta l' extrém d' havérsen de retornar moltíssima gent. Las tribunas estavan ocupadas per lo més selecte de nostra societat.

L' altar principal propia y magistralment decorat presentava un aspecte magestuós. La part musical y coro de veus dirigit per l' inteligent y actiu Rvnt. D. Miquel Ferré resultá inmillorable. L' erudit P. Llauredó, de las Escolas Pias, fou l' encarregat de la part oratoria y no cal dir estigué elocuentíssim, encar que deplorém no ho fes en nostra llengua.

Fa poch dias sortí pera Londres lo conegut artista catalá don Victoriá Codina Langlin, á fi de continuar allá los trevalls de decoració del grandíós temple catòlich que en aquella capital han aixecat los PP. del Oratori de Sant Felip Neri. Lo senyor Codina Langlin al anársen á Londres, porta l' encárrech de pintar dos nous trevalls del género á que 's dedica, pera l' adorno d' una de las capellas de la Catedral de Barcelona.

S' ha posat á la venda 'l segon y darrer volum de la *Historia de Catalunya*, escrita en catalá per lo reputat historiador don Antoni Aulestia y Pijoan, qual primer volum fou justa y unanimament celebrat per la prempsa regional.

Prometent ocupárnosen ab la detenció y estudi que mereix tan notable com entussias-ta obra, per avuy no fem mes que recomanar eficasment sa adquisició á tots nostres lectors, que en ella hi apendrán á coneixer las desdixas del Príncipat y 'ls drets que l' assisteixen á la seua autonomia.

Participém á nostres llegidors que la Direcció, Redacció y Administració d' aquest periódich, s' ha trasladat, del carrer de Capmany 18, ahont estavan instaladas, al carrer de Madoz núm. 31 y 35.

Anit, com es costum de tots los anys, la societat coral *Gelats*, acompanyada de la reputada orquesta dels *Muixins*, sortí á cantar las tradicionals caramellas, donant avans una serenata al Ajuntament en la plassa de Sant Roch.

Procedent de la República Argentina torna á trovarse ja en nostra terra 'l director de L' *Aureneta* de Buenos Ayres, don Anton de P. Aleu.

Ho celebrém, en quant prompte 'l deurém veurer trevallant activament per la causa catalanista dintre la *Lliga de Catalunya*, de la qual es un dels socis mes afanyosos de incansable propaganda.

Lo diputat senyor Maluquer y Viladot ha presentat al Congrés una Exposició del Ajuntament de Sabadell pera que aquest districte elegeixi per si sol un diputat.

Nos alegrariam de que tingués bon éxit aqueixa petició, si pogués servir pera que las eleccions de nostre districte haguessin de ser mes verdaderas y filas del poble que no ho han sigut fins á la actualitat; encara que 'ls afavorits pel sufragi haguessin de serho, no per milers de vots si no per los pocs ó molts que realment s'acostessin á expressar sa voluntat devant las urnas electorals.

Lo *Foment del Treball Nacional* te 'l pensament de promoure una reunió de delegats dels treballadors y fabricants, pera procurar establir Jurats Mixtos que resolguin las divergencias que surgeixin entre 'ls fabricants y obrers.

Nostre apreciable colega local la *Revista de Sabadell* está repartint á sos subscriptors lo V volum de sa escullida Biblioteca.

Consisteix aquest en *La llegenda dels dolors*, inspirada composició de nostre distingit company don Manel Ribot y Serra, premiada ab una *passionera d'or y argent* en lo Certamen de la *Academia Bibliográfica Mariana* de Lleyda, l'any 1883.

Llegim en un periódich de Tarragona que varios catalanistas de dita ciutat tractan de formular una enérgica protesta ab motiu de las frasses expressadas per un funcionari de la Magistratura en la celebració d' un judici oral en Barcelona, en detriment de la llengua catalana.

L' *Ateneo Arenyenç* dedicá 'l diumenge passat una Vetllada Necrológica com á expressió del sentiment que ha experimentat la vila d' Arenys de Mar ab la mort del jove é inspirat poeta catalanista don Lluís Lopez Oms.

En dit acte hi pronunciaren sentits discursos los senyors don Joseph M.ª Valeta y don Joan Gubern y Fábregas, y doná las gracias á la concurrència, que era molt numerosa y lluhida, lo Vis-president senyor Graupera.

Además se llegiren las preciosas poesías del finat, *L' amic del malalt*, *Lo sol al hivern*, *Sant Pere mártir*, *La cansó del taper* y *De la fossa al sol* (publicada aquesta última en aquest periódich).

Los senyors Lloveras y Niella executaren delicadament en lo piano y armonium las duas composicions musicals que constituhan delectació especial pera 'l finat: la *Marxa fúnebre* de Chopin y un escullit tros de música clássica.

Y 'l senyor don J. Massó y Torrents llegí tres composicions dedicadas al malagnanyat Lopez Oms: una de don Ramon D. Peré, altra de don E. Canibell y altra de don Apeles Mestres.

Certament aquesta solemnitat honra al *Ateneo Arenyenç* que aixís sab honrar lo recort d' un jove, del qui tant podia esperarne 'l renaixement catalanista.

Días enrera vegerem exposat en un dels aparadors del carrer de Fernando VII, en Barcelona, lo diploma en pergamí que 'l *Foment de la Agricultura* de Badalona entregá á don Francisco Xavier Tobella com á president del Jurat del Concurs Vitícola celebrat en la expressada vila. Dit diploma honra al calígrafo don Francisco Flos y Calcat, quals treballs son cada dia mes celebrats.

Lo curiós opúscul publicat per nostre colega *La veu del Montserrat* coleccionant los articles publicats en dit setmanari per Mossen Anton Vila ab lo títul de *Lo timbal del Bruch*, han merescut bona acullida fins pels mateixos forasters; puig l' escriptor madrieny, senyor Gomez de Arteche, l' ha presentat á la *Real Academia de la Historia*, indicant la conveniencia de que un senyor académich, que al mateix temps fos catalá, ne donás informe; havent sigut nombrat lo Sr. Pujol y Camps, de qui s' espera informe favorable.

Nos plau consignarho.

La guerra mercantil dels portuguesos contra Inglaterra, ha donat lloch á un incident que no deixa de ser curiós.

Los verdaders patriotas no 's paravan en barras rebutjant *in continenti* tot quant duya no sols marca, sino fins nom anglés ó cosa semblant. Així es que no quedavan exceptuadas las mantegas irlandesas.

Los periódichs de Irlanda s' indignaren, nó de que fossia rebutjadas las mantegas de son pays, sino de que se las passés pel mateix concepte que 'ls géneros inglesos, es á dir, de que se las posés al mateix nivell que 'ls productes de sos eterns enemichs.

Los periódichs portuguesos han reconegut son error y han aconsellat que s' excluheixi dels productes considerats enemichs, á las mantegas irlandesas.

S' ha constituït ja á Valencia 'l *Círcul Catalá* de que parlavam en nostre darrer número. La Junta Organisadora ha quedat elegida en aquesta forma:

President, don Estanislao Clariana; vis-president, don Remigio Gil; secretari, don C. Rodellas; vice-secretari, don Joseph Ferrando; tesorero, don Valentí Carreras; vocals: don Francisco Turell, don Cosme Pompido, don Lluís Bruguera, don Joan Poch y 'ls senyors Buixereveu (don Ramon y don Joan).

Li desitjém llarga vida á la novella associació desitjant que sápigui inspirarse en lo verdader patriotisme sortint á la defensa de Catalunya, sempre que aquesta tingui en perill algun de sos drets ó algun de sos interesos, uns y altres constantment amenassats.

ANUNCI OFICIAL

BANCH DE SABADELL

En ús de las atribucions que á aquesta Junta de govern competeixen ab arreglo al art. 7.ª dels Estatuts socials, en sessió del 24 de Febrer últim, va acordar la emissió de las cinch mil accions que 's conservan en cartera, en la forma que á continuació s' expressa:

1.er Se reserva als senyors accionistas lo dret d' opció á tres mil de ditas accions ó sia á una per cada cinch de las emitidas que posseheixen, al tipo fixo de noranta cinch pessetas per cada una. Al intent, desde 1.er al 15, abdós inclussius, de Abril próxim, quedarà oberta en Secretaria la suscripció corresponent, á la que podrán continuarse los de dits senyor accionistas que vullgan usar d' aquell dret, desde las 9 á las 12 del matí de tots los dias feyners compresos en lo plasso esmentat, depositant en l' acte las accions que 'ls atribueixan dret al número que solliciten de las emisibles y además cinch pessetas per cada una de las sollicitadas.

2.^{on} Las dugas mil restants de las cinch mil accions emisibles ó 'l major número que d' acás resulte, cuberta la suscripció dels senyors accionistas, s' adjudicarán al mellor postor, no essent admisible proposició inferior á noranta cinch

pessetas per cada acció. La subasta s' verificarà per plechs tancats qual model, aixís com lo sobre que deurà contenirlos, se facilitarán impresos en Secretaria desde demà, y s' rebrán durant tots los dias feyners compresos entre 'l 1.er y 'l 15. abdos inclussius, de Abril immediat següent, de 9 á 12 del matí, debent los interessats depositar en l' acte cinch pessetas per cada acció que pretenguin. Aquest dipòsit aixís com lo de que parla l' apartat anterior, podran efectuar-se en talons registrats contra la Caixa d' aquest Banch.

3.er Lo dia 16 del esmentat Abril á las 9 del matí, la Junta de govern constituïda en sessió pública, tancarà la subscripció dels senyors accionistas y declarará lo número d' accions suscritas; y declarant aixís mateix terminada la subasta, obrirà 'ls plechs tancats, de posturas, efectuará 'l remat y adjudicació de las accions que corresponguin als millors postors, y finalment, si las solicitudes excedeixen del número de las disponibles pera la subasta, prorratejará los restants de las darrerases entre 'l postors per igual postura. Las fraccions que tal volta resultin del prorrateig, s' adjudicarán á dits postors qu' hagin sigut primers, en orde de presentar sa postura. Lo resultat de la subscripció y subasta se posará de manifest al dia següent determinadas las expressadas operaciones, en lo siti de costum del local del Banch.

4.^{art} En la mateixa sessió del 16 d' Abril, la Junta de govern acordará 'l plasse dintre del qual los senyors subscriptors y rematants haurán de passar á recullir las accions que 'ls hagin correspost y á efectuar lo pago de son import. Lo de aquell que no 'l verifiqués, previ anunci del acort en los diaris d' aquesta localitat y Butlletí Oficial de la Provincia, ab vuyt dias de antelació, perdrà per via de pena, á benefici d' aquest Banch, lo dipòsit fet al temps de suscriure's ó de fer la postura.

5.^{nt} Lo referit dipòsit será aplicat al pago á compte del import de las accions pera los respectius subscriptors ó rematants que passen á recullirlas, ó se retornará en tot ó en part, segons sia, als mateixos deponents á quins no haja correspost cap acció ó en número qual import sia inferior al del dipòsit.

Sabadell 23 Mars de 1890.—Lo President, *Anton Oliver*.—P. A. de la J. de G.—Lo Secretari, *Joseph Cirera*.

ANUNCIS PARTICULARS

ANTONI AULESTIA Y PIJOAN

HISTORIA DE CATALUNYA

ESCRITA EN LLENGUA CATALANA

DOS VOLÚMS

Acaba de publicarse lo segon y darrer volúm d' aquesta obra formant un tomó en cuart menor, de 552 planas.

Preu de cada volúm: 5 pessetas

Lo volúm primer arriba fins á la mort del rey en Jaume I *lo Conquistador*, y 'l segon comensant ab lo regnat de Pere III *lo Gran ó dels Francesos*, acaba ab la terminació de la Guerra de la Independencia en 1814.

Se troba de venda á Barcelona en totas las llibrerías y en casa l' Administrador de la obra, Joan Almirall y Foraster, Primpessa, 16, magatzém de paper.

En aquesta ciutat se pot fer l' encàrrech á l' impremta d' aquest periódich, Madoz n.º 31 y 35 y Sol n.º 134.

Imprempta y Enquadernacions de J. Comas, Madoz 31 y 35 y Sol 134, teléfono n.º 46.—SABADELL.